

ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวในชุมชน*

เปมิกา บุตรจันทร์ พย.ม.**

สมเสาวนุช จมูศรี PhD***

กชพร สิงห์หล้า PhD***

บทคัดย่อ

การวิจัยที่ทดลองแบบกลุ่มเดียวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ดูแลทารกที่บ้านติดตามต่อเนื่องไปจนถึงหลังคลอด 6 เดือน จำนวน 32 ราย ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2559 เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 18 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบแมนวิทนี่ ยู

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่าง หลังการทดลอง 18 สัปดาห์ สูงกว่าหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวให้ทารกได้รับนมแม่ในระยะเวลาที่นานขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว การรับรู้สมรรถนะแห่งตน พฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

*วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุน การวิจัยสำหรับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2558

**นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Effects of Breastfeeding Promoting Program on Family Members Self-Efficacy and Breastfeeding Promotion Behavior in Community*

Pemika Butchan M.N.S**

Somsaowanuch Chamusri PhD***

Kochaporn Singhala PhD***

Abstract

This quasi-experimental research (One group pre-post test design) was aimed to assess the effects of breastfeeding promoting program on family members in the community. Participants were grandmothers who are supporting in caring for a newborn in the family until the 6th month of postpartum period. Thirty two family members participated in this study. The study was conducted between July 2015 and March 2016. Data were collected at before and 2 weeks and 18 weeks after attending the intervention. The instrument for data collecting were questionnaire which consisted of general information, the perception of self-efficacy, and breastfeeding promoting behaviors. The data were analyzed using descriptive statistics, repeated measures ANOVA and Man-Whitney U-test for breastfeeding promoting behaviors.

Results showed that significant differences were found on the scores of the perception of self-efficacy ($p < 0.05$) and significant differences were found on the scores of breastfeeding promoting behaviors ($p < 0.05$).

The results of this study could be used as a guideline for breastfeeding promoting program on family members and maybe help to enhance the rate of exclusive breastfeeding in the country.

Keywords : breastfeeding promoting program on family members, self- efficacy, breastfeeding promotion behavior

บทนำ

*Thesis of Master of Nursing Science, Community Health Nurse Practitioner, Mahasarakham University. This was supported by Mahasarakham University, 2015

**Student of Master of Nursing Science, Community Health Nurse Practitioner, Mahasarakham University

***Assistant Professor, Faculty of Nursing, Mahasarakham University

องค์การอนามัยโลกส่งเสริมให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 เดือน และให้นมแม่ต่อเนื่องร่วมกับอาหารเสริมตามวัยจนลูกอายุครบ 2 ปี¹ สถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกประเทศไทยต่ำที่สุดในทวีปเอเชีย² กระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย มีเป้าหมายเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนให้ได้อย่างน้อย 50⁴ จากผลการดำเนินงานคลินิกนมแม่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเลิงนกทา ยังไม่ผ่านเกณฑ์อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 เท่ากับ ร้อยละ 37 และ ร้อยละ 47⁵ ตามลำดับ

แม้จะมีงานวิจัยและข้อมูลทางการแพทย์จำนวนมากได้บ่งชี้ข้อดีของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ประชาชนในสังคมมีความเข้าใจเรื่องนมแม่มากขึ้น แต่อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนาน 6 เดือนยังไม่บรรลุเป้าหมาย^{1,3-4} ผู้วิจัยได้ศึกษาหากวิธีในการที่จะส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนให้สำเร็จ พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น อายุ มารดา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ⁶ 2) ปัจจัยจากตัวมารดา เช่น ปริมาณน้ำนมให้เพียงพอในการเลี้ยงลูกครบ 6 เดือน ลักษณะหัวนม หัวนมแตก และเต้านม^{6,8} 3) ปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่⁹ และ 4) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัวซึ่งเป็นทั้งส่วนสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁰⁻¹⁴ ในปัจจุบันได้จัดระบบการดำเนินงานของโรงพยาบาลให้เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลสูงขึ้น แต่ไม่สามารถครอบคลุมการช่วยเหลือมารดาเมื่อกลับไปอยู่บ้าน⁸

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าช่วงเวลาที่นอนโรงพยาบาลสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จ^{5,8} ช่วง 3-14 วันหลังมารดาคลอด เป็นช่วงที่มารดาและครอบครัวประสบปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เสี่ยงต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมผสม⁵⁻¹¹ และช่วงหลังมารดาคลอด 1 เดือนเป็นต้นไปเป็นช่วงที่มารดาจะกลับไปทำงาน¹¹⁻¹⁴ ผู้ดูแลทารกหลักที่บ้านคือสมาชิกครอบครัว^{5,12} และอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนก็จะลดลงตามอายุของเด็กที่เพิ่มขึ้น⁵

จากการวิเคราะห์ปัญหาการทำงานในพื้นที่ร่วมกับการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการที่จะเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวนาน 6 เดือน ให้สำเร็จต้อง

อาศัยปัจจัยหลายด้านแตกต่างกันในแต่ละบุคคล และสาเหตุที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่มี 2 สาเหตุหลัก⁶⁻⁸ คือ 1) จากมารดา ร้อยละ 50 เช่น ขาดความมั่นใจ และขาดประสบการณ์ไม่มั่นใจว่าตนเองสามารถให้นมลูกได้อย่างถูกต้อง ปัญหาปริมาณน้ำนมไม่เพียงพอ และ 2) จากสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 50 มารดาต้องปฏิบัติตามความเชื่อของผู้มีอิทธิพลในครอบครัว คือ ย่า ยายแนะนำให้ป้อนอาหารอื่น^{5,9,11-14} ปัจจุบันการแก้ปัญหาส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาให้ความช่วยเหลือมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แต่ด้านสมาชิกครอบครัวที่จะช่วยในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนให้บรรลุตามเป้าหมาย หรือช่วยให้เด็กได้กินนมแม่ระยะเวลานานขึ้นยังพบน้อย^{10,12,14}

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน จึงเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสมาชิกครอบครัวของมารดาที่คลอดบุตรคนแรกตามกรอบทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนพัฒนาความเชื่อมั่นในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยคาดหวังว่าสมาชิกครอบครัวสามารถให้การช่วยเหลือมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้องเหมาะสม มีความยั่งยืนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้เด็กได้กินนมแม่ระยะเวลานานขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว ก่อน และหลังได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์

2) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว หลังได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา มาพัฒนาเป็นโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้สมาชิกครอบครัวเกิดการพัฒนาสมรรถนะแห่งตน

มีความเชื่อมั่น หรือความมั่นใจว่าตนมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นได้สำเร็จ โดยเบนดูรา เชื่อว่าสามารถพัฒนาสมรรถนะแห่งตนของบุคคลมี 4 วิธีด้วยกันคือ 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำ (Enactive Mastery Experience) โดยการสอน สาธิต และให้ปฏิบัติด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบ หรือประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) โดยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านตัวแบบ 3) การใช้คำพูดชักจูง หรือชี้แนะด้วยวาจา (Verbal Persuasion) โดยโทรศัพท์กระตุ้นให้กำลังใจ กระตุ้น ชมเชย และ 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ (Physiological and Affective States) โดยการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย การเปิดโอกาสให้ระบายความรู้สึก การแนะนำวิธีการผ่อนคลายความเครียด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อน และหลังการทดลอง (One group pre-post test design)

ประชากร คือ สมาชิกครอบครัวของมารดาตั้งครรภ์ครบกำหนดที่คลอดบุตรคนแรก โดยวิธีคลอดปกติและนอนพักรับการดูแลต่อที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเลิงนกทา สมาชิกครอบครัวมีความตั้งใจที่จะส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากร ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่แผนกห้องคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเลิงนกทา ดังนี้ 1) สมาชิกครอบครัวที่มารดาหลังคลอดระบุว่าเป็นผู้ดูแลทารกหลักเมื่อกลับไปอยู่บ้าน เป็นเพศหญิงอาศัยอยู่กับครอบครัวของมารดาหลังคลอดตลอดการวิจัย มีความสามารถในการสื่อสารได้เป็นปกติ และใช้ภาษาไทยได้ดี 2) สมาชิกครอบครัวที่มารดาคลอดทารกแรกเกิดมีน้ำหนักมากกว่าหรือเท่ากับ 2,500 กรัม ไม่มีความพิการ และ/หรือที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสามารถของทารกในการดูดและกินนมแม่ 3) สมาชิกครอบครัวมีโทรศัพท์ และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้สะดวก 4) มารดาตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทางด้านร่างกายและ/หรือทางด้านจิตใจภายหลังคลอด ไม่มีภาวะเจ็บป่วยที่ไม่สามารถให้นมบุตรอย่างต่อเนื่องได้ในระยะดำเนินการวิจัย จำนวน

ของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้อัตริพพล¹⁴ (Power = 0.80, Alpha = 0.05) ได้จำนวนตัวอย่างจำนวน 26 คนต่อกลุ่ม เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลองจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาตามทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของเบนดูรา ประกอบด้วยกิจกรรมที่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัว เกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเพื่อให้มีความมั่นใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง มีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานานขึ้น

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกครอบครัว และมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก แบบสัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของสมาชิกครอบครัวในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว และแบบบันทึกการติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของสมาชิกครอบครัวในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สร้างขึ้นตามกรอบทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนของเบนดูรา เพื่อประเมินความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจของสมาชิกครอบครัวที่จะปฏิบัติพฤติกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ คะแนนเต็ม 90 คะแนน แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว เนื้อหาครอบคลุมการปฏิบัติในการช่วยส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกครอบครัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน แบบสัมภาษณ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 18 ข้อ คะแนนเต็ม 72 คะแนน และ แบบบันทึกการติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ เนื้อหาประกอบด้วย การสอบถามปัญหา และการเลือกใช้แนวทางแก้ปัญหาในการช่วยส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวจำนวน 3 ข้อ

เครื่องมือ ทั้ง 2 ส่วน ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกครอบครัว ค่า IOC = 0.90 แบบสัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของสมาชิกครอบครัว

ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ค่า IOC = 0.82 แบบ สัมภาษณ์พฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ สมาชิกครอบครัว ค่า IOC = 0.93 โปรแกรมการส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมของสมาชิกครอบครัว ค่า IOC = 0.90 แบบ บันทึกการติดตามทางโทรศัพท์ ค่า IOC = 0.90 และนำไป ทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แบบสัมภาษณ์ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของสมาชิกครอบครัวในการ ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.81 และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ของสมาชิกครอบครัว ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.89

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนการ เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย ด้วยการ อธิบายถึงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยให้ผู้ ร่วมวิจัยได้รับทราบ และเข้าใจให้อิสระในการตัดสินใจเข้า ร่วมวิจัยตามความสมัครใจ และสามารถถอนจากการวิจัยได้ ตลอดเวลา ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม เมื่อยินดีเข้า ร่วมวิจัยให้เซ็นชื่อลงใบแบบฟอร์มยินยอม การพิทักษ์ สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคน

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมตัวแบบ และการวัดก่อนการทดลอง

1) การจัดเตรียมตัวแบบ คัดเลือกจากบุคคลต้นแบบ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือนสำเร็จ เป็นแพทย์หญิง มีประสบการณ์ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือ กรณีมารดาทำงานใกล้บ้าน มีการบีบเก็บนมสำหรับไว้ให้ทารกหว่านมื้อ และ/หรือ ในกรณีที่มารดาต้องไปทำงานต่างจังหวัด ตัวแบบมี ประสบการณ์ช่วยบีบเก็บน้ำนมแม่เป็นสต็อกนม และนำนม ที่บีบเก็บไว้มาให้ทารกตามความต้องการของทารก และ สมัครใจร่วมเป็นตัวแบบในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2 คน ซึ่งมีประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ทั้ง 2 กรณี

2) วัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างใน การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนการทดลองตาม

โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิก ครอบครัว ที่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ภายในสัปดาห์ที่ 1 หลัง มารดาคลอด

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองตามโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว ดำเนินการช่วงหลัง คลอดหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล จัดกิจกรรม รายบุคคล และรายกลุ่ม ดังนี้

ครั้งที่ 1 สัปดาห์แรก กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่ ประสบผลสำเร็จจากการ ลงมือกระทำ ความพร้อมด้าน สภาวะร่างกาย และอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างในการที่จะช่วย ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สอนเป็นรายบุคคลใช้เวลา 45-60 นาที โดย ผู้วิจัยไปติดตามที่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ทบทวนความรู้ และประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นการเตรียมความพร้อมด้านสภาวะร่างกาย และอารมณ์ ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนทำการสอน สาธิต การบีบเก็บน้ำนม โดยใช้เต้านมผ้า วิธีการนำน้ำนมที่บีบเก็บมาให้ทารก การ อุ้มให้นม และให้กลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติจริง กระตุ้นให้ ปฏิบัติซ้ำ ชมเชยเมื่อสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง

ครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 2 การใช้คำพูดชักจูง หรือชี้แนะด้วย วาจา ด้วยการโทรศัพท์ติดตาม สอบถามการปฏิบัติที่ผ่าน มา ให้กำลังใจ ชมเชย การปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ เป็นการ เสริมแรงด้านบวก และแนะนำเพิ่มเติมในกรณีที่ยังปฏิบัติไม่ ถูกต้อง เป็นรายบุคคลใช้เวลา 5-15 นาที และ กลุ่มตัวอย่าง สามารถโทรศัพท์สอบถามขอคำแนะนำในการส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

ครั้งที่ 3 สัปดาห์ที่ 4-6 กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากตัวแบบ เป็นรายกลุ่ม จัดที่ รพ.สต.ใกล้บ้านกลุ่มตัวอย่าง 4 แห่ง และบ้านกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ห่างไกล 1 แห่ง รวมเป็น 5 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 60-90 นาที เริ่มจากให้ตัวแบบเล่า ประสบการณ์ของตนเอง ชี้แนะด้วยวาจาในการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับกลุ่มตัวอย่าง แนะนำการปฏิบัติ และวิธีการ ผ่อนคลายความเครียด ร่วมหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิด ขึ้นระหว่างการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลังการทดลองด้วยแบบ สัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของสมาชิกครอบครัว ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสัมภาษณ์ พฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิก ครอบครัว หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีการแจกแจงแบบปกติ จึงใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) และ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ จึงเลือกใช้สถิติแมนวิทนี ยูเทส (Man-Whitney U-test)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน อายุเฉลี่ย 47.56 ปี (SD=7.7) ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 84.4 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 6.2 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 6.3 การศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 71.8 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.8 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 6.3 โดยมีความสัมพันธ์กับทารกหลังคลอด เป็นชาย ร้อยละ 68.7 ย่า ร้อยละ 28.1 และเป็นป้า ร้อยละ 3.1 เคยมีประสบการณ์การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร้อยละ 93.8 โดยเคยมีประสบการณ์การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงเวลามากกว่า 10 ปี และช่วงเวลา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 และ 23.3 ตามลำดับ การ

ได้รับความรู้เรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เคยได้รับความรู้เรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร้อยละ 90.6 โดยได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และบุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 51.7 และ 34.5 ตามลำดับ และมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกอายุเฉลี่ย 20.6 ปี (SD=4.6) อยู่ ในช่วงวัยรุ่น ร้อยละ 50 ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ร้อยละ 46.9 มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 4 เดือน และ 6 เดือน ร้อยละ 15.6 และ 53.1 ตามลำดับ

2. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัว หลังได้รับโปรแกรม พบว่า

1) คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 1)

2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่าง หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และ 18 สัปดาห์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หลังการทดลอง 18 สัปดาห์ สูงกว่าหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 18 สัปดาห์

ระยะเวลา	คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน (n=32)		Mean Difference	p-value
	\bar{x}	SD		
ก่อนการทดลอง	70.34	9.79	มันใจมาก	0.011
หลังการทดลอง 2 สัปดาห์	74.59	4.53	มันใจมาก	0.000
หลังการทดลอง 18 สัปดาห์	78.63	3.41	มันใจมากที่สุด	0.002

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 18 สัปดาห์

ระยะเวลา	คะแนนพฤติกรรม (n=32)		Mean Ranks	Sum of Ranks	Z	p-value
	\bar{x}	SD				
หลังการทดลอง 2 สัปดาห์	46.46	4.57	25.67	821.50	-2.95	0.003
หลังการทดลอง 18 สัปดาห์	48.59	9.95	39.33	1258.50		

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม เนื่องจากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนของแบนดูราทั้ง 4 วิธี ในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ควบคู่กับการติดตามเยี่ยม หลังคลอดที่บ้าน ปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นำสู่การปฏิบัติพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ได้ ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำ (Enactive Mastery Experience) โดยการสอนสาธิต และให้ปฏิบัติด้วยตนเองในช่วง 1 สัปดาห์แรกหลังมารดาคลอดเป็นช่วงที่สำคัญต้องมีการช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ปัญหาหน้านมมาน้อย หัวนมแตก⁶⁻¹⁰ หรือ ย่ำ ยาย แนะนำให้ป้อนอาหารอื่นเมื่อทารกร้องกวน^{9,12-14} ด้วยการสอน สาธิต และให้ปฏิบัติจริงตามสภาพปัญหา และความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยการติดตามที่บ้านโดยพยาบาลนมแม่¹⁵⁻¹⁶

ปัจจัยที่ 2 การใช้คำพูดชักจูง หรือชี้แนะด้วยวาจา (Verbal Persuasion) การติดตามต่อเนื่องในสัปดาห์ที่ 2 หลังมารดาคลอด ด้วยการโทรศัพท์ติดตามกระตุ้นการปฏิบัติ เป็นการเสริมแรงด้านบวกให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม ในกรณีที่สงสัยไม่มั่นใจสามารถโทรศัพท์สอบถามขอคำแนะนำเพิ่มเติมจากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา เนื่องจากหลังมารดาคลอด 2 สัปดาห์ เป็นช่วงเวลาที่มารดาเสี่ยงที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสม¹¹ และจากการศึกษาของจินตนา บุญฐานและคณะ ในการติดตามเยี่ยมบริการการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ล่าช้าไม่ทันต่อการแก้ปัญหาจึงมีการปรับเปลี่ยนเป็นเยี่ยมทางโทรศัพท์แทน¹⁷ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ใช้การติดตามทางโทรศัพท์ และพบว่าช่วยแก้ปัญหาให้กับกลุ่มตัวอย่างได้^{15,17} ร้อยละ 76.9

ปัจจัยที่ 3 การได้เห็นตัวแบบ หรือประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) โดยใช้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านตัวแบบ แบนดูรา เชื่อว่า บุคคลจะประเมินค่าในความสามารถของตนจากการเปรียบเทียบกับความสำเร็จของบุคคลอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับตน การศึกษา

ครั้งนี้ ตัวแบบมีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง คือตัวแบบเป็นเพศหญิง เป็นย่าและยายที่มีประสบการณ์การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จ การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 4-6 หลังมารดาคลอด เป็นช่วงที่มารดาหลังคลอดเตรียมตัวไปทำงานนอกบ้าน^{5,9,11-14} การได้พูดคุยในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นปัจจัยหนึ่งส่งเสริมให้มีความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁶ ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จเช่นกัน จึงเกิดความมั่นใจ ดังผลการศึกษาการติดตามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจในระดับมาก และหลังการทดลอง 18 สัปดาห์กลุ่มตัวอย่าง มีความมั่นใจเพิ่มเป็นระดับมากที่สุด สนับสนุนทฤษฎีของแบนดูรา สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬา ยันตพร, ประภา รัตตสัมพันธ์ และนัยอ้อย ภักดีวงศ์ ที่ใช้กรอบแนวคิดของแบนดูรา มาจัดโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลต่อการรับรู้สมรรถนะตนเอง และพฤติกรรมของพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้พยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้น¹⁸

ปัจจัยที่ 4 สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ (Physiological and Affective States) การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย การเปิดโอกาสให้ระบายความรู้สึก การแนะนำวิธีการผ่อนคลายความเครียดเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมควบคู่ไปพร้อมกันกับที่ลงกิจกรรมโปรแกรมทั้ง 3 ครั้ง มีการซักถาม การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย และอารมณ์ เปิดโอกาสให้ซักถาม ด้วยท่าทีที่เป็นมิตร เพื่อสร้างสัมพันธภาพ เกิดการเรียนรู้ที่ดี สอดรับกับปัญหาความต้องการของมารดาหลังคลอด และกลุ่มตัวอย่าง^{14,16-17} ช่วยให้เกิดความพร้อม และมีความมั่นใจในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น ส่วนการติดตามที่บ้านเป็นการกระตุ้นด้านอารมณ์ การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่¹⁵ ส่งผลให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น และต่อเนื่อง ในการศึกษาครั้งนี้ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรก เป็นมารดาวัยรุ่น ร้อยละ 50 กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับมารดาหลังคลอด เป็นมารดาตนเอง ร้อยละ 68.74 และเป็นมารดาสามี ร้อยละ 28.13 สอดคล้องกับกรณีศึกษาโรงพยาบาลด่านขุนทดของนรีลักษณ์ สุวรรณโณบล และ

คณะ¹²ที่พบปัญหาอุปสรรคด้านความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น ในพื้นที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และความต้องการ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นต้องการ ให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลและ สนับสนุนช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ต้องการ ให้มารดาตนเองสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียว การเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในกลุ่มที่มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ การใช้ทฤษฎีไม่ครอบคลุมความคาดหวังใน ผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยที่เป็น พยาบาลนมแม่ที่ได้รับการยอมรับในระดับพื้นที่ จึงอาจส่ง ผลต่อความตรงภายนอกของงานวิจัย และไม่ทราบการ เปลี่ยนแปลงของการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรม การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นการขยายผลสรุป อ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ คณะอื่นต่างๆที่เพิ่มขึ้น ไม่สามารถระบุได้ว่าเพิ่มตามธรรมชาติ หรือเพิ่มขึ้นจาก โปรแกรม จึงต้องระมัดระวังในการนำผลการวิจัยไปอ้างอิง

ข้อเสนอแนะ

การนำโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของสมาชิกครอบครัว เพื่อที่จะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ให้ทารกได้กินนมแม่ระยะเวลานานขึ้น ทางด้าน การปฏิบัติทางการพยาบาลใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา งานการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยสมาชิก ครอบครัวให้มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เห็นความสำคัญใน การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษากลุ่ม เปรียบเทียบสมาชิกครอบครัว โดยให้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบสุ่ม ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้ให้สิ่งทดลองไม่ใช่ ผู้วิจัย ติดตามการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึง 6 เดือน เพื่อศึกษาว่าโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ สมาชิกครอบครัว สามารถนำไปใช้กับสมาชิกครอบครัวได้ทั่วไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2558 และโรงพยาบาล

สมเด็จพระยุพราชเลิงนกทา ขอขอบคุณ ครอบครัวผู้วิจัย ตัวแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตำบลสวาท ตลอดจนบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช เลิงนกทา ผู้เกี่ยวข้อง อาสาสมัครที่เข้าร่วมการวิจัยทุกท่าน

References

1. World Health Organization. Exclusive breastfeeding for six months best for babies everywhere [database on internet]. 2011 [cited 2015 April 4]. Available from: http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2011/breastfeeding_20110115/en/
2. K-Econ Analysis. AEC Data KASIKORNRESEARCH: Breastfeeding [database on Internet]. 2013. [cited 2015 August 27]. Available from: [aseanwatch.org/2015/04/09/AEC Data KASIKORNRESEARCH](http://aseanwatch.org/2015/04/09/AEC%20Data%20KASIKORNRESEARCH)
3. Department of health, Ministry of public health. Mother and child health Strategic 2014 [database on Internet]. 2014. [cited 2016 August 27]. Available from: [www.anamai.moph.go.th/download/download/ Department of Health Strategic Plan 2014.pdf](http://www.anamai.moph.go.th/download/download/Department%20of%20Health%20Strategic%20Plan%202014.pdf)
4. National Statistics Office. Major Findings of Multiple Indicator cluster survey 2012. Bangkok; 2013.
5. Annual report 2015. Breastfeed clinic: Loengnoktha crown prince hospital; 2015.
6. Panyim K, Kantaruksa K. Effectiveness of implementing best practice guidelines for breastfeeding promotion : Phobphra hospital. Tak; 2012.
7. Thongpanya K. Breastfeeding promotion project for family. [Independent study]. Khonkaen: Khonkaen University; 2009.
8. Rasamejam P. Developing the program of continuing care to promote breastfeeding in primigravida: A case study of Hua-chiew hospital. [Thesis]. Samutprakan: Huachiew chalemprakiet University; 2009.
9. Chisuwana C. Predictive power of support from husbands, grandmothers and nurses on duration of exclusive breastfeeding. [Thesis]. Bangkok: Mahidol University; 2012.

10. Meedya S, Fahy K, Kable A. Factors that positively influence breastfeeding duration to 6 months: A Literature review. *Journal of Women and Birth* 2010; 23: 135-145.
11. Fongmoon P. Reflection from mothers facing difficulties in breastfeeding. [Thesis]. Chiangmai: Chiangmai University; 2011.
12. Suwannobol N, Wacharasin C, Deoisres W. The problem and needs of breastfeeding promotion among adolescent mothers: A dose study of Dankhunthot Hospital. *Journal of Nursing and Health Care* 2015; 33(4): 200-210.
13. Khunla S. The development of health education system to promote breastfeeding for postpartum mothers and their families at Somdet hospital Kalasin province. [Independent study]. Khonkaen: Khonkaen University; 2009.
14. Srisawat S. Effects of promoting grandmothers' role in providing support for breastfeeding in frist-time mothers. [Thesis]. Bangkok: Mahidol University; 2009.
15. Palakawong na ayuthaya P. Effects of breastfeeding promoting program on duration and breastfeeding behavior of primiparous employed mothers. [Thesis]. Chonburi: Burapha University; 2009.
16. Monsaeng I, Sangsrijan S, Chaibarn P, Phomsuk P, Jansuk K, Peinjing P. Development of a Breastfeeding Promoting Model for Postpartum Mothers in Phayao Hospital. *Journal of Nursing and Health Care* 2015; 34(3): 88-95.
17. Boonjan J, Pathumwiwatana P, Chouwajaroen P, Chusilp K. Development of services for promoting sustainable Breastfeeding. *Journal of Nursing and Health Care* 2011; 29(2): 14-24.
18. Yantaporn C, Rattasumpun P, Pakdevong N. Effects of Enhancing Self-Efficacy Program on Nurses' Self-Efficacy and Breastfeeding Promotion Behavior. *Journal of Nurses' association of Thailand, north-eastern division* 2012; 30(3): 33-41.